חרדים לגורלם: הכוח הפוליטי של החרדים והתפתחות מדינת הרווחה בישראל, 1980-2015

משה לאו, תקציר עבודת גמר לתואר מוסמך במדיניות ציבורית

מחקרים בעולם ובישראל מעלים השערות שונות לגבי הגורמים המשפיעים על התפתחות המדיניות הממשלתית בכלל ומדיניות הרווחה בפרט. עבודה זו מתמקדת בשניים מהגורמים הללו ובודקת את הרלוונטיות שלהם למקרה הישראלי. גורם ראשון הוא המוסדות הפוליטיים, ובעיקר הזהות האידיאולוגית של המפלגות. הגורם השני הוא ההטרוגניות החברתית המתבטאת לעיתים בקיומה של מדיניות רב-תרבותית.

עבודה זו בוחנת את שני הגורמים הללו על ידי התייחסות למקרה הישראלי בו קיימות מפלגות המייצגות אוכלוסיית מיעוט – במחקר זה, המפלגות החרדיות – ואת השפעתן על התפתחות מדינת הרווחה בישראל. לעבודה זו שני חידושים: החידוש המרכזי הוא בהרחבת ההתייחסות למוסדות הפוליטיים אל מעבר למפלגות ימין-שמאל למפלגות שמייצגות מיעוטים. החידוש המשני הוא בהתייחסות ישירה יותר, לעומת מחקרים אחרים, להשפעה של ההטרוגניות החברתית על המדיניות הממשלתית.

עבודה זו תורמת לחקר החברה הישראלית דרך תיקוף מדד ביטוח אבטלה שבנה ג'וני גל (2004) ובניית מדד חדש המכמת את התפתחות קצבאות הילדים. מסקנת המחקר היא כי קיימת עדות להשפעה של המפלגות החרדיות על התפתחות מדינת הרווחה, וכי הן משתמשות בה כדי לחזק את האינטרסים הסקטוריאליים שלהן. נמצא כי שותפות של המפלגות החרדיות בקואליציה מביאה להגדלת קצבאות הילדים על חשבון היקף ביטוח אבטלה. כלומר, ההטרוגניות החברתית בישראל יחד עם הכוח הפוליטי של המיעוט החרדי יכולים להסביר את התפתחות מדינת הרווחה בישראל מאז שנות ה-80.